

323.22(497.115)

rad primljen: 30. 8. 2017.
rad prihvaćen: 7. 12. 2017.

STRUČNI RAD

MULJAIM KAČKA

lektor, dr. sc.
Sveučilište "Ukshin Hoti" u Prizrenu
Shkronjave 1, 20000 Prizren, Kosovo
muljaim.kacka@gmail.com

PREDUNIVERZITETSKA KOSOVSKA JEZIČKA POLITIKA

Sažetak: Tema ovog rada je *Preduniverzitetska kosovska jezička politika*. Kosovo je na pragu prve decenije nezavisnosti i kao najmlađa demokratija Evrope ima brojne izazove. Jedan od takvih izazova je i jezički. Dominantna zajednica Albanaca i još pet ustavno ravnopravnih nacija dijele sva prava, pa tako i jezička. Jezička prava se najviše ogledaju u polju obrazovanja. Svih šest nacija imaju zagarantirano obrazovanje na svojim jezicima, naravno, pod jedinstvenim kurikulumom nadležnog ministarstva, izuzetak je srpska nacionalna zajednica koja je izvan ovog sistema. Stoga rad pokušava opisati i pojasniti odnose koje vladaju između zakonskih uvjeta i prakse u stvarnome životu na cijelom prostoru Kosova i zadire u brojne domaće i međunarodne spise relevantnih subjekata.

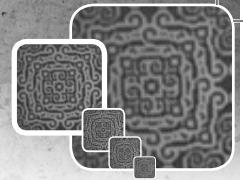
Ključne riječi: Kosovo, jezik, jezička politika, obrazovanje, manjine, prava.

Uvod

Obrazovanje je širi termin od onog na koji smo svakodnevno navikli i koji navodi da je to podučavanje, odnosno to je termin koji se sve više veže za kapital, tehnologiju i politiku. Ovaj rad bavi se jezičkom politikom u preduniverzitetskom sistemu obrazovanja na Kosovu, najmlađoj evropskoj državi, bez pune međunarodne subjektivnosti jer još uvijek nije članica UN-a. Narodni poslanici u Parlamentu Kosova

17. 2. 2008. godine proglašavaju nezavisnost i donose Ustav Republike Kosovo. Cijelu jednu deceniju prije, kroz razne pravne platforme međunarodnih i privremenih domaćih organa, Kosovo pravi pravne okvire za veliki dio pravnih polja, pa tako i za obrazovanje. Nesumnjivo, dvije najbitnije aktivnosti koje su se trebale preduzeti, nakon ratne 1999. godine, bile su konstitucija obrazovnih i jezičkih institucija. Iako naizgled hegemonna država, s preko 90% albanskog stanovništva, demografska slika na Kosovu ipak pokazuje disperzije. Historijsko-pravni problemi, neriješeno pitanje statusa sjevernog dijela Kosova, uz šest ustavno priznatih nacionalnih zajednica (i minimalno još dvije koje to teže biti: Crnogorci i Hrvati), spomenutu državu i odnose u njoj čine prilično složenim. Obrazovni sistem i prava izvedena iz njega imaju linearnu implementaciju, odnosno svaki učenik iz bilo koje nacionalne zajednice školu mora završiti unutar školske kalendarske godine, dok pitanje maternjeg jezika prevazilazi obrazovne okvire i mora se politički planirati unutar zasebnog okvira jezičke politike. Sam termin jezička politika dio je priče o (ne)pravima jezika, odnosno manjinskih govornika u kontekstu dominantnog okruženja drugim jezikom i narodom. Pitanje konvergencije koja neće štetiti (ili koja šteti) manjinama u samoj je strukturi jezičke politike. O ovome Škiljan (1988: 20) navodi da “pravni činioци društvenog konteksta u kojem se zbiva neka jezička politika eksplicitni su vrh piramide koju sačinjavaju svi ostali faktori, a osobito politički”. Naime, u pravnim aktima gotovo svake države nalaze se neke eksplicitne odredbe o jeziku, a mnogi se drugi zakoni i propisi implicitno odnose na jezičku djelatnost i u javnoj komunikaciji. Bugarski (2003: 92–93) u kontekstu šireg pojašnjenja termina jezičke politike, ali i njegove funkcije navodi:

“Među važne zadatke jezičke politike ide određivanje koji će od zastupljenih jezika dobiti status nacionalnih, odnosno zvaničnih, te kako će biti obezbeđivana prava predstavnika manjinskih jezika. [...] U zemljama u kojima dominira jedna etnička nacija, status zvaničnog jezika po pravilu pripada samo njenom jeziku, dok se manjim jezicima mogu garantovati određena prava. (Izuzetak je Finska, koja je zvanično dvojezična zbog samo 6% pripadnika švedske manjine, koja

tu ima i svoj sopstveni univerzitet). Kada nije takav slučaj, zvaničan status može da ima više jezika: dva (Čehoslovačka, Belgija, Irska, Kanada, Kamerun itd.), tri (kao Švajcarska), četiri (kao Singapur) ili još više (kao Jugoslavija, SSSR, Indija). [...] Što se pak tiče nacionalnih i jezičkih manjina, njihova jezička prava u svetskim razmerima variraju od veoma velikih (Finska, Jugoslavija) do sasvim ograničenih ili nikakvih (Francuska, Grčka, Albanija, Bugarska)”.

Vidimo da se jezička prava (tako i unutar obrazovanja) razlikuju od države do države, bez jedinstvene jezičke politike i planiranja. Kada je riječ o ovome, krovna evropska institucija nastoji svojim aktima ukazati na značaj maternjih jezika i prava na njih. Parlamentarna skupština Vijeća Evrope kroz Preporuku o položaju maternjeg jezika u školskom obrazovanju, br. 1740 iz 2006. godine, jasno politički artikulira ovo pitanje te navodi:

“Sa stajališta Parlamentarne skupštine razne vrste uzroka utiču na položaj materinjeg jezika u školama. Tu je pitanje prava – na ispravno obrazovanje i kulturološki identitet. Tu je i očuvanje jezičkog nasljeđa, i evropskog i svjetskog, promicanje dijaloga i razmjene kroz jezičku raznovrsnost, a postoje i pedagoški faktori, a da uopšte ne spominjemo političku upotrebu gdje često nastaju problemi”.

I ne samo to, Evropska unija, osim što donosi slične akte, ima i organe za njihov monitoring. Lujić (2016: 102) navodi da “implementaciji jezičke politike Unije u zemljama članicama pridonose i Odjel za jezičku politiku Vijeća Evrope i Europski centar za moderne jezike i to izradom standarda i alata koji u zemljama članicama omogućuju provođenje jezičke politike kako ju je osmislila Unija”.

Formalne pretpostavke višejezičnosti na Kosovu

Kao i svugdje, jezička politika i na Kosovu počinje od samog Ustava. Na Kosovu nacionalno većim dijelom živi albansko stanovništvo te

još 5 ravnopravnih nacija (Srbi, Romi, Turci, Bošnjaci i Goranci), čija se jednakost pred Ustavom Republike Kosovo garantira članom 3, paragrafima 1 i 2:

Član 3 [Jednakost pred Zakonom]

1. Republika Kosovo je multietničko društvo, koje se sastoji od Albanaca i ostalih zajednica, kojom se upravlja na demokratski način, poštujući vladavinu zakona, preko zakonodavnih, izvršnih i pravosudnih institucija.
2. Sprovođenje javne vlasti u Republici Kosovo se zasniva na načelu jednakosti svih građana pred zakonom i poštovanju međunarodno priznatih prava i osnovnih sloboda, kao i zaštiti prava i učešća svih zajednica i njihovih pripadnika. (Ustav R. Kosovo, 2008)

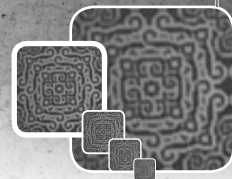
Kada se radi o ustavnim jezicima na cijelom prostoru, Ustav Republike Kosovo garantira članom 5, paragrafima 1 i 2 dva ustavna jezika: albanski i srpski:

Član 5 [Jezici]

1. Službeni jezici u Republici Kosovo su Albanski i Srpski jezik.
2. Turski, Bosanski i Romski imaju status službenih jezika na opštinskom nivou ili će biti korišćeni kao službeni na svim nivoima, u skladu sa zakonom. (Ustav R. Kosovo, 2008)

Jezička prava ostalim ustavnim zajednicama omogućuju se na lokalnom nivou kroz zakonska rješenja. Konkretno, “daljnje zakonske odredbe vezane za manjinske zajednice su sadržane u Zakonu o Upotrebi Jezika: Između ostalog, jezici različiti od zvaničnih jezika (tj. albanski ili srpski) trebaju imati status zvaničnog jezika i biti u ravnopravnoj upotrebi sa zvaničnim jezicima u opštinama, gde 5% ukupnog stanovništva opštine koristi taj jezik kao maternji jezik (Član 2)” (ECMI, 2012: 3).

Iz navedenih formalnih akata vidi se da je Kosovo višenacionalna i višejezična država gdje egzistira šest nacija i dva ustavna jezika, ali i

službeni jezici poput: bosanskog, turskog i romskog, što po sebi nije novost jer je jezička šarolikost Balkana dominantna pojava. Uzmemo li za primjer raspad Jugoslavije i njenog nekad zajedničkog jezika, ravnopravno i s aspekta jezičke politike opravdano dobijamo četiri “nova” standarda. Što se tiče svjetske prakse, ali i brojnosti jezika (o tome kako nema čistih jezičkih država), Bugarski (2003: 82) navodi:

“Ako broj jezika na svetu podelimo sa brojem danas postojećih suverenih država, dobićemo prosečnu vrednost od nekih 25 jezika po državi. (Ovom proseku odgovarala je i bivša Jugoslavija, ako računamo i sasvim slabo zastupljene jezike od kojih su neki na izdisaju). Faktički jednojezičnih državnih tvorevina ima neznatan broj – svega nekoliko, uglavnom u Evropi. Bez većih rezervi ovde bi se jednojezični mogli nazvati samo Island i Portugal, uz minijaturne države Lihtenštajn, Monako i San Marino (ali su npr. Andora i Luksemburg već trojezični). Računa se da najviše država ima između 10 i 50 jezika. Na drugom kraju su velike multilingvalne državne zajednice, najčešće stvorene na teritorijama nekadašnjih imperija, odnosno kolonija. Tako se pri najstrožim kriterijumima brojanja na ukupnoj evroazijskoj teritoriji bivšeg Sovjetskog Saveza govori oko 130, a u Indiji bar 170 jezika. Grubo zaokruženo, broj jezika u Indoneziji procenjuje se na 300, u Nigeriji na 400, a u Papui Novoj Gvineji i do 750.”

Iz prethodnog se vidi da je kosovska jezička politika adekvatno artikulirala jezičke potrebe svojih građana, kako većinske zajednice, tako i potrebe ostalih zajednica. Očito, uzete su u obzir činjenice o ljudskim pravima, preporuke o jezičkoj organizaciji manjinskih jezika, ali i sama multilingvalnost na terenu.

Višejezičnost u obrazovnom sistemu Kosova

U aprilu 2011. godine Agencija za statistiku Kosova (ASK) provela je “prvi međunarodno priznati popis” na Kosovu još od 1981. godine.

Zvanični rezultati popisa nadgledani su od strane Međunarodne operacije za nadzor (IMO) i bili su objavljeni u septembru 2012. godine.

IMO je zaključio da je popis sproveden na “relativno uspješan način” i rezultovao “brojevima na koje se može osloniti”, uz napomenu da rezultati ne uključuju teritoriju sjevernog Kosova. Zaista, iako ovaj popis daje bogatstvo ključnih informacija, njegovi su rezultati doveli do postavljanja velikog broja pitanja, koja se tiču njegove punovažnosti i preciznosti s obzirom na manjinske zajednice. (ECMI 2012: 2)

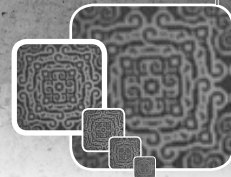
Prema podacima Agencije za statistiku Kosova¹ nacio-lingvistička slika Kosova, u brojkama, izgleda ovako:

Kosovo (bez tri opštine na sjeveru) ima 1,739,825 stanovnika. Najviše je Albanaca 92,93% (1.616.869), 1,58% (27.533) su Bošnjaci, 1,47% (25.532) su Srbi, 1,08% (18.738) su Turci, 0,89% (15.436) su Aškalije, 0,66% (11.524) su Egipćani, 0,59% (10.265) su Goranci, 0,51% (8.824) su Romi.

Kad je riječ o maternjem jeziku: albanski jezik kao maternji govori 94,54% (1.644.865), bosanski jezik 1,67% (28.989), srpski jezik 1,61% (27.983) stanovnika Kosova.

Školski sistem na Kosovu nakon Drugog svjetskog rata bio je organiziran na albanskom, srpskohrvatskom i turskom jeziku. Od 1991. godine nastava se odvijala na srpskom i turskom jeziku, dok albanski školski sistem, zbog političkih neslaganja s režimskom politikom, izlazi iz njegovog okvira i odvija se u “ilegali” sve do ratnih zbivanja 1999. godine. Nakon njih na Kosovu, kroz niz prijelaznih vlada, vođenih međunarodnom zajednicom, pa sve do svoje neovisnosti iz 2008. godine, Kosovo uspostavlja svoj pravni, ali i obrazovni poređak. Osnov za definiranje modela osnovnog obrazovanja na Kosovu predstavlja Zakon o osnovnom i srednjem obrazovanju, predložen od strane Ministarstva za obrazovanje, nauku i tehnologiju jula 2002. godine. “Sistem obrazovanja 5-4-3 (koji je zamjenio strukturu 4+4+4,

¹ <http://ask.rks-gov.net>, pristup: 15. 3. 2014.

koja je uključivala i period obaveznog školovanja od 8 godina) ima tri ključne faze i na bazi toga vrši se izrada nastavnog plana i programa, odnosno *kurikuluma*” (UANPO 2013: 21–22). Zakonom je predviđeno da je osnovno obrazovanje organizirano na sljedeći način:

- Nulti stepen: predškolsko obrazovanje (od 3. do 6. godine života),
- Stepen 1: osnovno obrazovanje traje 5 godina (od 6. do 12. godine života),
- Stepen 2: niže srednje obrazovanje traje 4 godine (od 12. do 15. godine života),
- Stepen 3: više srednje obrazovanje traje 3 godine ili 4 godine u zavisnosti od nastavnog plana i programa (od 15. do 19. godine života).

Ovakav formalno koncipirani sistem na terenu opslužuje veliki broj obrazovnih institucija. Primjera radi, prema dostupnim podacima resornog ministarstva za školsku 2013/14. godinu, čitamo da:

Kosovo ima ukupno 1.154 državnih škola, od kojih su 758 matična, a 396 su izdvojena odjeljenja, a od tog broja su: predškolske ustanove – 42 (35 matične, 7 izdvojena odjeljenja), osnovne škole – 990 (620 matične, 370 izdvojena odjeljenja), srednje škole – 116 (97 matične, 19 izdvojena odjeljenja), specijalne škole – 6 (6 matične, 0 izdvojena odjeljenja). Prema istim podacima, ukupan broj učenika u preduniverzitetskom obrazovanju na Kosovu iznosi 408.146 (muški: 213.419, ženski: 194.727), od toga: predškolsko obrazovanje – 5.398 (muški: 2.827, ženski: 2.571), predosnovno obrazovanje – 19.939 (muški: 10.319, ženski: 9.620), osnovna i niža srednja škola – 280.596 (muški: 145.488, ženski: 135.108), viša srednja škola – 102.213 (muški: 54.785, ženski: 47.428). Kako bi se realizovali odgojni i obrazovni ciljevi za ovoliki broj učenika, u preduniverzitetskom obrazovanju na Kosovu, uposlano je ukupno 28.077 osoba (muški: 15.740, ženski: 12.344), od toga: nastavnici – 23.334 (muški: 11.868, ženski:

11.466), administrativno osoblje – 1.649 (muški: 1.236, ženski: 420), pomoćno osoblje – 3.094 (muški: 2.636, ženski: 458). (MONT, 2014)

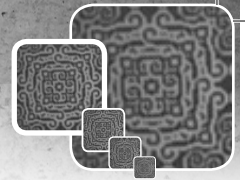
Što se tiče broja učenika prema etničkoj pripadnosti, spomenuta statistika resornog ministarstva daje ove podatke:

Albanci – 392.529, Bošnjaci – 4.605, Romi – 2.059, Egipćani – 788, Ashkalije – 4.210, Turci – 2.658, Goranci – 643, Srbi – 405, Hrvati – 43, Ostali – 206. Na osnovu ovih podataka, vidljivo je da je u osnovnom i srednjem obrazovanju na Kosovu kao maternji najzastupljeniji albanski jezik. Albanski jezik i obrazovanje na istom uglavnom se prostire na cijelom prostoru Kosova i u svim opštinama. Kada je riječ o ostalim jezicima, oni egzistiraju u određenim (i skromnim) arealnim ostrvima. Iz statistike je vidljivo da je najbrojniji manjinski jezik u preduniverzitetskom obrazovanju na Kosovu – bosanski jezik. Kada se radi o bosanskom jeziku, isti egzistira u tri arealna područja, odnosno opštine: Opština Prizren, Opština Peć i Opština Dragaš. (MONT, 2014)

USAID, koji je od samog završetka kosovske krize prisutan na terenu i koji pomaže, ali i monitoriše razne državne institucije, o stanju u obrazovanju na Kosovu navodi:

Bez obzira na sve date podatke, obrazovni sistem Kosova jako je skromno viđen u očima međunarodnih organizacija koje su se bavile sa istim. Tako u USAID-ovom izvješćaju, obrazovni sistem Kosova ocjenjuje se na sljedeći način: Formalizovan je nezvanični, preduniverzitetski sistem školovanja koji je postojao na Kosovu u toku perioda sukoba. Međutim, dati sistem je narušen prepunjenim kapacitetima u gradskim sredinama, što je rezultat brze migracije iz sela u gradove. Pristup je nejednak zbog velikih razlika od škole do škole u smislu kvaliteta, što predstavlja stanje koje je dodatno pogoršano niskom stopom završetka školovanja među manjinama. Uprkos skorijem napretku, stručno usavršavanje nastavnika je nedovoljno, nastavni plan i program

je neadekvatan i zastario, i nedostaju materijal i oprema za učenje. U upravljanju obrazovanjem postoje ozbiljni propusti u pogledu rodne ravnopravnosti. Iako na nivou osnovnih škola postoji veliki broj nastavnica, vrlo mali broj žena je postavljen na položaj direktora ili službenika za obrazovanje na opštinskom nivou. Prema podacima Ministarstva obrazovanja, nauke i tehnologije (MONT), procenat osoba ženskog roda koji ne završi školovanje u razredima između 9. i 10. iznosio je oko 15% u 2010. god. (USAID, 2014: 8)

“Srpsko pitanje” u obrazovnom sistemu Kosova

Još od trenutka završavanja ratnih zbivanja na Kosovu 1999. godine započet je integracijski proces svih zajednica u obrazovne sisteme prema tada međunarodnim regulativama UN misije na Kosovu, a kasnije i samog kurikuluma Republike Kosovo. Vidjeli smo da sve zajednice imaju pravo na organizaciju nastave na svom maternjem jeziku. I dok je većina zajednica to uradila, srpska nacionalna zajednica se od spomenutog perioda pa do danas nije uspjela integrirati u kosovski preduniverzitetski obrazovni sistem. Bojkot ovoga je rezultat što spomenuta zajednica pohađa vlastite (srbijske) paralelne obrazovne institucije na Kosovu, finansirane od strane Srbije. O igrama s brojevima, ECMI navodi:

Isključenje većinskog srpskog naseljenog sjevernog Kosova iz popisa je bio najveći problem ovog popisa. To znači da otprilike polovina srpskog stanovništva Kosova – procijenjena na 140.000 stanovnika – nije uopšte bila predstavljena u konačnim rezultatima popisa, koji je procijenio da je broj Srba na Kosovu 25.532. Ova stavka je također utjecala na cifre o drugim manjinskim zajednicama koje žive u toj oblasti, uključujući Bošnjake i Rome. Srbi u južnom Kosovu su također bojkotovali popis; stoga je njihova zastupljenost značajno umanjena u konačnim rezultatima popisa. Ova umanjena zastupljenost se lako dokazuje kada se informacije dobivene iz popisa uporede s rezultatima glasanja na

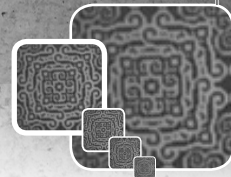
izborima. Naprimjer, prema podacima dobivenim iz popisa, 3.148 Srba živi u Opštini Štrpce / Shtërpçë. Međutim, na opštim izborima 2012. godine 3.396 ljudi je glasalo za srpsku političku partiju SLS što bi značilo da je broj glasača veći nego čitava srpska zajednica u ovoj opštini. (ECMI 2012: 4)

Međutim, ovo nije jedini problem kada se radi o spomenutoj zajednici i prostoru. Sjever Kosova s dominantno srpskim stanovništvom uglavnom je van formalno-pravnog sistema Kosova. Pored toga, najjužnija kosovska Opština Dragaš, tj. jedan njen dio u kojem žive Goranci (ustavno priznata nacionalna zajednica na Kosovu) ima istu situaciju.

Na Kosovu funkcionišu dva sistema obrazovanja. Škole na Kosovu u dijelovima gdje žive Srbi i Goranci ili u opštinama u kojima kosovski Srbi ili Goranci čine većinu koriste plan i program MPSS-a. MPSS je također ove škole snabdio udžbenicima, diplomama i pečatima. Predavači i drugo pomoćno osoblje pod nadzorom su Beograda [...] Do danas ova dva sistema još uvijek jedno drugom ne priznaju svjedocanstva i diplome koje izdaju. (OSCE 2006: 33).

Iako se ovaj OSCE-ov izvještaj odnosi na 2006. godinu, kada se radilo o integraciji Srba u obrazovni sistem Kosova, suštinski, nije se do danas ništa izmijenilo. Srpski učenici (i dijelom goranski) i dalje uče po programu Srbije, a nastavnici i nastavno osoblje se ne finansiraju iz budžeta Kosova. Iz ovoga proizlazi da kosovske institucije i resorna ministarstva nemaju uvida u rad obrazovnih institucija na sjeveru Kosova, niti implementaciju zakonskih okvira koji se tiču obrazovanja i jezičke politike te tako ni mi nemamo dostupne (statističke) podatke koji bi bili zanimljivi za ovaj rad.

Mada, treba ukazati i na pomake koji se dešavaju u posljednje vrijeme, prije svih, na neke početne pokušaje implementacije dijelova iz tzv. "Briselskog sporazuma" koji su Srbija i Kosovo potpisali 19. aprila 2013. godine. Osim dijelova o ekonomskoj razmjeni i kretanju ljudi i vozila, predviđeno je i međusobno priznavanje diploma – što je već i započelo. Također, bitan momenat (na koji se čeka) iz spomenutog sporazuma je i stvaranje tzv. "Saveza opština sa srpskom

većinom”, čiji će jedan od efekata vjerovatno biti i integracijski, a tako i integracijski u pravcu obrazovanja i kurikuluma.

Zaključak

Ako se “srpsko pitanje” izuzme iz diskusije, jasno je da Kosovo ima jezičku politiku i planiranje, planiranje prije svega u polju obrazovanja i kurikuluma. Rad na planiranju i razvoju jezičke politike započinje odmah nakon rata 1999. godine i traje do danas. Taj rad bi se mogao pratiti kroz dva vremenska kontinuiteta: prvi, koji se može odnositi na period 1999–2008. god., kada imamo pojačano UNMIK-ovo prisustvo u kreiranju pravnih regula, i drugi, od 2008. do danas, gdje vlastite državne institucije kreiraju pravne regule. Rezultati tih aktivnosti u polju jezičke politike su dva ustavna jezika – srpski i albanski – i još tri službena jezika – bosanski, turski i romski. Da bi se implementirala ovakva politika, Kosovo pruža mogućnost preduniverzitetskog obrazovanja u skoro 1200 državnih škola, što daje brojku od preko 408.000 učenika. Naravno, najveći broj je albanske nacionalnosti. Nakon njih, po brojnosti su učenici iz nastave na bosanskom jeziku, a onda romskom i turskom. I dok sve na terenu ide u prilog kosovske jezičke politike, za integraciju srpske nacionalne manjine čini se da će trebati još dosta vremena i obostrane političke volje.

Literatura

Bugarški, Ranko (2003): *Jezici*, Čigoja, Beograd.

ECMI (2013): *Kratke političke smernice*, ECMI Kosovo, Priština.

Lujčić, Rea (2016): “Dvojezično i višejezično obrazovanje u Republici Hrvatskoj u svjetlu hrvatske jezične politike i planiranja”, *Metodički ogledi*, 23, 2, 99–120.

Škiljan, Dubravko (1988): *Jezična politika*, Biblioteka Naprijed, Zagreb.

Velički, Damir (2007): “Nova višejezičnost i učenje stranih jezika kao dio jezične politike”, *Metodički ogledi* 14, 93–103.

Ustav R. Kosovo (2008): Preuzeto sa sajta Vlade Republike Kosovo: <http://www.kryeministri-ks.net/repository/docs/Ustav1.pdf>, pristup: 13. 11. 2015.

MONT (2014): *Republika Kosovo Podaci o obrazovanju, Preduniverzitetско obrazovanje*, Statističke beleške 2013/14.

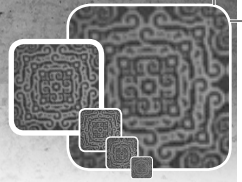
UANPOO (2013): “*Uporedna analiza nastavnog plana osnovnog obrazovanja i vaspitanja u Crnoj Gori, zemljama regiona i Evropske Unije*”, Vlada Crne Gore, Podgorica.

USAID (2014): “*Kosovo: 2014–2018, Strategija saradnje za razvoj zemlje*”, USAID, Priština.

OSCE (2006): “*Paralelne strukture na Kosovu 2006–2007*”, Organizacija za evropsku bezbednost i saradnju, Misija na Kosovu, Priština.

Izjava autora o nepostojanju sukoba interesa i poštivanju općih etičkih kodeksa

Autor potvrđuje da ne postoji nikakav stvarni ili mogući sukob interesa vezan za ovaj tekst te da je tekst napisan u skladu s etičkim kodeksima prema preporukama COPE (Committee of Publishing Ethics).

KOSOVO'S PRE-UNIVERSITY LANGUAGE'S POLICY

Abstract: Pre-University Language's policy, as a part of the educational system in Kosovo, is integrated in close to 1200 public schools. As Albanian citizens are the most numerous, Albanian is the most represented in the system, but not the only one. Bosnian and Turkish languages are a part of several municipalities and dozens of public schools. While Rom students, mostly, attend classes in Albanian and Bosnian. Serbian as a language in Kosovo can be viewed as a language outside of the system, since students and teachers of Serbian nationality are outside the legal framework of the Kosovo language and education policy, and follow instructions from Serbia. By examining attitudes on language policy, there was evidence that Albanian respondents consider Albanian as a well-represented language in Kosovo and that minority languages have good rights. While respondents of national minorities believe that Albanian is expected to have good rights, while their languages do not have such great rights.

Keywords: Kosovo, language, language policy, education, minorities, rights.